

ОФІЦІЙНИЙ РОЗДІЛ

- *Про підготовку видання багатотомної «Великої української енциклопедії» (доповідачі — академік НАН України В.М. Локтев і доктор історичних наук А.М. Киридон)*
- *Перспективи виробництва альтернативного автомобільного палива в Україні (доповідач — доктор технічних наук Г.В. Жук)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

8 червня 2022 року

Засідання Президії НАН України 8 червня 2022 р. відбулося у змішаному режимі (офлайн у залі та онлайн) під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали співдоповідь голови головної редакційної колегії «Великої української енциклопедії», академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України академіка НАН України **Вадима Михайловича Локтева** і заступника голови головної редакційної колегії доктора історичних наук **Алли Миколаївни Киридон** про підготовку цього фундаментального академічного багатотомного видання (стенограму див. на с. 13).

Доповідачі розповіли про найбільш вагомий результат, яких вдалося досягти за час спільної роботи Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» і фахівців НАН України над створенням «Великої української енциклопедії» (ВУЕ).

Зокрема, видано друком перший том ВУЕ; завершено роботу над формуванням другого й третього томів Енциклопедії та видано їх сигнальні примірники. До 30-річчя Незалежності України підготовлено ґрунтовне видання «Україна: 30 років незалежності. Стислий довідник». Створюється дослідницький інструментарій у галузі енциклопедистики, підготовлено та видано друком тематичні реєстри гасел ВУЕ за 15 науковими напрямками. Електронна версія Енциклопедії — портал е-ВУЕ постійно наповнюється статтями на всі літери абетки, сформовано алгоритм наповнення порталльної версії, функціонування навігаційної системи та семантичного пошукового сервісу, підготовки сучасного ілюстративного та мультимедійного контенту.

Водночас, за словами доповідачів, у процесі підготовки видання залишаються нерозв'язаними деякі проблеми матеріального та науково-організаційного характеру. Це насамперед недостатні обсяги фінансування, низький рівень посадових окладів працівників ДНУ «Енциклопедичне видавництво»,

Зал засідань Президії НАН України. 8 червня 2022 р.

неможливість виплачувати гонорари, що ускладнює залучення професіоналів до підготовки проєкту, а також відсутність належного сучасного серверного обладнання, що унеможливорює підтримку безперебійного функціонування порталу e-VUE. Координація взаємодії між Держкомтелерадіо України, ДНУ «Енциклопедичне видавництво» та НАН України є недостатньою. Досить слабкою залишається мотивація співробітників установ НАН України до участі у розвитку енциклопедичного проєкту. Непоодинокими є випадки, коли експертна оцінка статей до VUE здійснюється не своєчасно.

Крім того, задля вдосконалення організаційних засад процесу підготовки Енциклопедії доцільно ліквідувати Науково-редакційну раду VUE, натомість розширити функції та оптимізувати склад Головної редакційної колегії VUE.

Вобговоренні співдоповіді виступив перший заступник голови Державного комітету телебачення та радіомовлення України **Б.О. Червак**, який звернув увагу на багаторічну тенденцію зменшення фінансування VUE. Голова Науково-видавничої ради НАН України академік НАН України **Я.С. Яцків** наголосив на великих фінансових затратах на випуск друко-

ваних видань Енциклопедії; академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України академік НАН України **В.А. Смолій** підкреслив велике державне значення проєкту зі створення VUE і закликав академічні установи мобілізувати науковий потенціал, підвищити якість та інтелектуальний рівень статей Енциклопедії; директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України академік НАН України **М.Г. Жулинський** відзначив актуальність проєкту VUE в реаліях сьогодення: на його думку, видання Енциклопедії працює на переомогу на гуманітарному фронті.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали доповідь директора Інституту газу НАН України доктора технічних наук **Геннадія Віліоровича Жука** про перспективи виробництва альтернативного автомобільного палива в Україні (докладніше див. на с. 19).

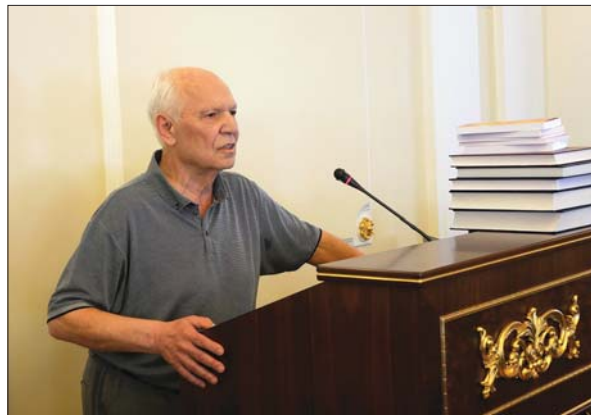
У доповіді було зазначено, що до 24 лютого 2022 р. Україна імпортувала понад 80 % автомобільного палива, причому переважно з Білорусі та Росії. Після початку широкомасштабної воєнної агресії з боку РФ ситуація з паливом в Україні стала катастрофічною, що потребує від держави прийняття стратегічних рішень.

В установах НАН України розроблено перспективні технологічні рішення для одержання додаткової кількості автомобільного палива з вітчизняної сировини — кам'яного вугілля, бурого вугілля, біомаси, органічної частини побутових відходів, спиртів, олії, біогазу, природного газу та їх комбінацій.

Одним з потенційних джерел біометану є звалищний газ. Науковці Інституту газу НАН України розробили і впровадили 7 комплексів видобування та утилізації звалищного біогазу. У співпраці з науковцями Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України розроблено біотехнологію прискореної деструкції відходів звалищ з високим виходом біогазу, що на порядок збільшує швидкість утилізації органічної частини твердих побутових відходів. Створено енергоефективну технологію виробництва біометану з використанням амінового абсорбційного процесу, що дало змогу побудувати першу в Україні дослідну установку з розділення біогазу. Науковці Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України розробили технологічну схему процесу гетерогенно-каталітичного перетворення продуктів газифікації вугілля чи біомаси на синтетичне моторне паливо.

Науковці Академії заклали фундаментальні основи отримання водню. Запропоновано перспективні для промислового застосування технологічні рішення й підходи до одержання водню із застосуванням парового риформінгу відновлюваної сировини, зокрема рослинного походження. Створено методи його отримання електролізом, фотоелектрокаталітичним розкладом води, термохімічними перетвореннями, паровою конверсією метану з утилізацією вуглекислого газу.

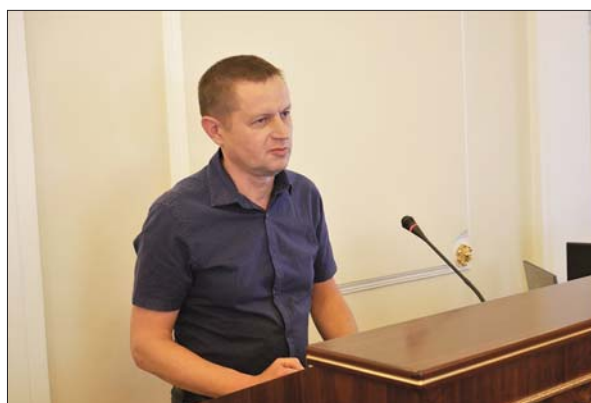
В обговоренні доповіді завідувач відділу каталітичних синтезів на основі одновуглецевих молекул Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України член-кореспондент НАН України **П.Є. Стрижак** наголосив на перевагах і недоліках різних видів альтернативного пального, зокрема рідкого синтетичного моторного палива; генеральний директор ТОВ «Нафтогазбудінформатика»

Виступ академіка НАН України Вадима Михайловича Локтева

Виступ доктора історичних наук Алли Миколаївни Киридон

Виступ доктора технічних наук Геннадія Віліоровича Жука

Л.М. Уніговський привернув увагу присутніх до проблеми зменшення власного видобутку природного газу в Україні та окреслив можливі шляхи її вирішення; голова Західного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України **З.Т. Назарчук** наголосив на важливості декарбонізації економіки для подальшої інтеграції України у європейську спільноту, а також розповів про перспективи отримання синтетичного моторного палива з бурого вугілля; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України **В.Г. Радченко** звернув увагу на необхідність залучення широкого кола фахівців з різних галузей науки для розроблення технологій виробництва альтернативних видів автомобільного палива; директор Інституту харчової біотехнології та геноміки НАН України академік НАН України **Я.Б. Блюм** зупинився на можливостях академічних установ з проведення досліджень щодо виробництва та використання альтернативного пального; завідувач відділу біології екстремофільних мікроорганізмів Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України доктор технічних наук **О.Б. Таширев** підкреслив переваги вітчизняних комплексів утилізації органічних твердих побутових відходів порівняно із закордонними аналогами.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- заслухали інформацію президента НАН України академіка А.Г. Загороднього про зустріч президентів національних академій наук країн Великої сімки (G7–S7) у Берліні та підсумки форуму «Академічна співпраця на підтримку української науки», який відбувся у м. Варшава;
- схвалили проект звітної доповіді на сесії Загальних зборів НАН України «Про діяльність Національної академії наук України у 2021 році – першому півріччі 2022 року та основні завдання наступного періоду»;
- постановили припинити Державну установу «Науковий центр з медико-біотехнічних проблем Національної академії наук України» шляхом її ліквідації;
- погодили започаткування наукового журналу «Системні дослідження в енергетиці» (Advanced Re-

search of Energy), співзасновниками якого є Національна академія наук України та Інститут загальної енергетики НАН України, замість наукового збірника «Проблеми загальної енергетики».

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Бабака Віталія Павловича** головним редактором наукового журналу «Системні дослідження в енергетиці».

Погоджено призначення:

- доктора геологічних наук **Сіренко Олени Ананіївни** на посаду головного наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України;
- кандидата біологічних наук **Кагала Олександра Олександровича** на посаду завідувача відділу охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України;
- кандидата біологічних наук **Лобачевської Оксани Василівни** на посаду завідувача відділу екоморфогенезу рослин Інституту екології Карпат НАН України;
- кандидата біологічних наук **Шпаківської Ірини Миронівни** на посаду завідувача відділу екосистемології Інституту екології Карпат НАН України.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України члена-кореспондента НАН України **Книша Віталія Васильовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі міцності матеріалів та зварних констукцій;
- провідного наукового співробітника Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» доктора фізико-математичних наук **Пархоменка Олександра Олексійовича** за багаторічну плідну працю вченого-фізика, високі професійні здобутки та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі фізики міцності і пластичності твердих тіл в умовах реакторного опромінення;
- співробітників Державної установи «Інститут еволюційної екології НАН України» — старшого наукового співробітника кандидата біологічних наук **Губарь Любов Максимівну**; завідувача відділу кандидата біологічних наук **Матяшук Раїсу Костянтинівну**; заступника директора **Юрчука Миколу Івановича** — з нагоди 50-річчя з часу заснування парку «Феофанія» — пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення та за вагомий внесок у його благоустрій і розвиток, збереження і використання у естетичних, виховних і природоохоронних цілях.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України доктора біологічних наук **Косаківську Ірину Василівну** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, особисті творчі здобутки та вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів — фахівців у галузі фітогормонології і молекулярної фізіології стресів.

Подякою НАН України відзначено:

- начальника відділу охорони та пожежної безпеки Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України **Харченка Олексія Федоровича** за багатолітню сумлінну працю та зразкове виконання посадових обов'язків в умовах воєнного стану в Україні;

- ученого секретаря Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» кандидата фізико-математичних наук **Волобуєва Олександра Васильовича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, вагомі творчі здобутки та особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів у галузі ядерної фізики та енергетики;

- головного спеціаліста Секретаріату Президії НАН України **Сюндюкова Ігоря Радиковича** за багаторічну сумлінну висококваліфіковану працю, відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків та вагомий внесок у професійній діяльності;

- співробітників НАН України — завідувача відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **Бережницьку Олександру Степанівну**; директора Інституту сорбції та проблем ендоекології НАН України члена-кореспондента НАН України **Брея Володимира Вікторовича**; директора Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України доктора хімічних наук **Бровка Олександра Олександровича**; завідувача лабораторії надійності зварних конструкцій та механічних випробувань Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України кандидата технічних наук **Вороніна Сергія Олексійовича**; завідувача відділу Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України члена-кореспондента НАН України **Григоренка Олександра Ярославовича**; завідувача відділу фізико-хімічних досліджень матеріалів Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України

кандидата технічних наук **Григоренку Світлану Георгіївну**; молодшого наукового співробітника Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України **Колесніченка Валерія Григоровича**; завідувача відділу Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України кандидата технічних наук **Мазну Олександру Вікторівну**; в.о. директора Технічного центру НАН України кандидата фізико-математичних наук **Сперкач Світлану Олексіївну**; завідувача відділу Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України члена-кореспондента НАН України **Стрижака Петра Євгеновича**; заступника директора Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України члена-кореспондента НАН України **Турова Володимира Всеволодовича**; молодшого наукового співробітника Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України **Широкова Олександра Володимировича** — за плідну творчу співпрацю із Центральним науководослідним інститутом озброєння та військової техніки Збройних Сил України, вагомий особистий внесок у виконання важливих завдань із забезпечення потреб військово-промислового комплексу і зміцнення обороноздатності держави.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- провідного наукового співробітника Інституту фізики конденсованих систем НАН України доктора фізико-математичних наук **Щура Ярослава Йосифовича** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у дослідження структурних фазових переходів, фізики сегнетоактивних явищ, низькочастотної доменної динаміки, раманівської та інфрачервоної спектроскопії;

- завідувача відділу Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України доктора технічних наук **Пригунову Адель Георгіївну** за багаторічну плідну наукову працю, високі професійні здобутки у галузі металургії та значний особистий внесок у розвиток досліджень структури і властивостей ливарних алюмінієвих сплавів з використанням фізико-хімічних та імпульсно-динамічних дій.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик